

letij ali stoletij, preden je Zaplata dobila nekako današnje podobo.

Lahko si domišljamo, da se je, ko so izsekali že večino gozda in so bili že blizu studencu in sredini pobočja, očitneje pokazalo delovanje erozije. Narava je pokazala zobe, ker so porušili ravnotežje, ki ga je bila ustvarila, dolgo je trajalo do vzpostavitve novega, današnjemu podobnega.

ln sedaj še zadnja domneva: vemo, kako zelo so ljudje v srednjem veku verovali v temne sile zla in tudi cerkveni moške so nevshečno jim delovanje pogosto naprtili satanu, ki naj bi se kar naprej trudil kvartiti dobronamerna človeška prizadevanja. Ko so se torej v do tedaj kar uspešnem krčenju novih pašnikov na Zaplati pojavili znaki propadanja travne ruše (skladno s prodiranjem vedno bliže točki, ko bi bil ves gozd izsekan), je bilo sklepanje na hudičevo dejavnost hitro pri roki. Morda je bil preostali košček gozda tedaj poimenovan po tisti temni sili, ki ga je domnevno ščitila in končno tudi ubranila uničenja. Zdi pa se, da so bili ljudje pri tem še hudomušni, zato Hudičkov boršt namesto Hudičev; toda — ali se ne smejimo in norčujemo pogosto takrat, ko nas je najbolj strah, pa tega nočemo priznati? Možno je seveda tudi, da se je prvotno ime preoblikovalo pozneje, ko je človeško delovanje na Zaplati že izginilo iz kolektivnega spomina in so ljudje iskali razlago za nastanek gozdiča, prav tako, kot ga danes iščemo mi.

Tako si zamišljam nastanek in poimenovanje Hudičkovega boršta na Zaplati; kopicca domnev in sklepanj je to. Morda pa ima še kdo svojo misel, morda kdo razpolaga z bolj konkretnimi podatki? Naj se oglasi!

Mojo radovednost pa neti še ena skrivnost Zaplate in tej ne najdem odgovora. Kdorkoli je hodil od Kališča mimo Hudičkovega boršta proti Sv. Jakobu (ali v nasprotni smeri), je opazil napise, naj se ne oddaljuje s poti, ker lahko stopi na nerazstreljeno mino. Od kod mine na Zaplati? Kdo in kdaj jih je položil? Priče tega vojaškega opravila so najbrž še žive, saj se je verjetno lahko zgodilo le v senci druge vojne. Začeva je skrivnostna še toliko bolj, ker se v zadnjem desetletju na Zaplati pase precej številna čreda ovc, pa še ni bilo slišati, da bi katero raznesla sprožena mina. Tudi sama sem si že privoščila (s strahom v kolenih in z zelo mehkim korakom) sprehode zunaj poti, pa še lahko tole pišem. Vse to mi poraja domnevo, ali sploh so kakšne (nerazstreljene) mine, zakopane tam gori, in če niso — čemu napis, ki straši planince, čemu omejevanje gibanja?

Morda pa na pobočju Zaplate biva še kakšna skrivnost.

Tatjana Dolžan, Kranj

PLANINSTVO V ENCIKLOPEDIJI

V Književnih listih, ki so četrtkova priloga dnevnika Delo, je bil 26. januarja objavljen kritičen prispevek Stanka Klinarja o 2. zvezku Enciklopedije Slovenije. Naj iz te daljše kritike povzamemo samo tiste ocene, ki zadevajo planinstvo. (Op. ur.)

* * *

Morda za uvod v spisu izražena želja: Ekipa izdajateljev Enciklopedije Slovenije naj bi malo manj hitela in naj bi imela ves čas na umu, da se loteva dela, ki je po definiciji monumentalno in mora biti brez napak.

Naj takoj preidem k stvari:

ČOP, Joža

Citiram iz članka: Med njegove prvenstvene vzpone... sodi smer Čopov steber... (1922 z Janezom Kvedrom).

Komentiram: Podatek v oklepaju je popolnoma narobe. Čop je plezal v sebru leta 1945 s Pavlo Jesihovo. (Medtem sem zvedel, da Tine Oreš, ki je avtor članka, ni kriv za napako. »Zasluga« zanj je treba torej pripisati ekipi ES, ki je Orlov članek pripravila za natis.)

DEBELAK-DERŽAJ, Mira Marko

Citiram: Med najpomembnejšimi vzponi sta prvenstveni smeri v severni steni Špika (s S. Tominškom 1926) in na Škotskem, ko je 1937 v steni Ben Nevisa skupaj z E. Deržajem opravila prvenstveni vzpon — Slovensko smer.

Komentiram: Prvi hip bi se iz navedka dalo razumeti, kot da ima Debelak-Deržajeva v Špiku dve prvenstveni smeri, kar je celo res, le da navedek tega ne misli reči, kar potrjuje oklepaj, ki definira samo pomembnejšega od obeh vzponov, in pa nadaljevanje navedka. Toda tudi nadaljevanje je nespodobno ohlapno, navaja pa poimensko smer, ki še daleč ni tako pomembna kot tista v Špiku, a vendar ta imena ni zaslužila, čeravno je v svojem času ponesla slavo slovenskega alpinizma po svetu. Je »zasluga« za tako ohlapnost avtorjeva ali lektorjeva?

Predlagam, da se navedek preoblikuje takole:

Med njenimi najpomembnejšimi prvenstvenimi vzponi sta Direktna smer v severni steni Špika (1926 s S. Tominškom) in Slovenska smer v severni steni Ben Nevisa na Škotskem (1937 z E. Deržajem).

(Kar pomeni, da nimam vsebinskih pripomb. Kdo drug jih utegne imeti.)

Komentar h kriteriju izbora obravnavanih tem v tej zvezi: Edo Deržaj je v tem

članku sicer omenjen kot alpinist, ni pa si zaslužil omembe kot uspešen pisec in ilustrator (kar bi pa zlasti želel prebrati v njemu posvečenem članku, ki ga pa ni, seveda, a ne vem zakaj).

Splošen komentar k alpinističnim člankom: Planinstvo je slovenski narodni šport št. 1 z okroglo 100 000 registriranih članov v planinskih društvih in blizu stoletno narodnostno-kulturno dejavnostjo. Vendar se urednikom ES ni zdelo potrebno pritegniti (po smrti Tineta Orla) k sodelovanju strokovnjaka s tega področja. Med pisci člankov je naveden samo še Franci Savenc, in to kot »učitelj na Srednji kemijski šoli, Ljubljana«. Taka oznaka Savencu je na tem mestu seveda deplasirana, ker kot učitelj kemije ni napisal nobenega članka za ES, marveč je sodeloval (s člankom o Tomu Česnu) kot planinski kronist in informator, ali točneje, šef INDOK službe pri PZS. Vendar mu tudi v tej drugi funkciji (a za ES edini!) niso dali v pregled (lekturo, korekturo) nobenega Orlovega članka (preden so bili le-ti dokončno natisnjeni).

...

Treba je narediti konec izgovoru, da smo Slovenci majhen in reven narod in da stroški za številčnejšim narodom enakovredno kulturo presegajo naše moči. Bolj res je, da na škodo zdravja lastnega naroda damo denar za nerazvite in postajamo sami zmeraj bolj nerazviti. To je politika, ki bi jo pohvalil sam Martin Bormann, ko bi mu bilo dano, saj je bil mnenja, da je za Slovane, torej tudi za Slovence, dovolj, da znamo šteti do sto.

Stanko Klínar

VSTOPNINA V TNP

V 2. in 3. številki PV smo lahko bralci tega pestrega planinskega glasila prebrali nekaj prispevkov, ki se nanašajo na razmišljanja TNP o uvedbi vstopnine na nekatera območja Triglavskega narodnega parka. Razmišljanja, ki so bila javno objavljena, segajo od velikega začudenja »Saj tega skoraj ne morem verjeti« do hudomušnega pomisleka o »Cestnini s Kredarice na Triglav«, vmes pa je, najbrž upravičeno, posegel tudi TNP, ki želi na podlagi ureditve v nekaterih sosednjih državah (pa tudi doma) utemeljiti neobjavljeno prošnjo, ki jo je posredoval Zakonodajno-pravni komisiji Skupščine SR Slovenije 3. 11. 1988 (številka 122/1-I/88) z željo, da bi izvedel za strokovno mnenje te komisije o možnosti za uvedbo vstopnine v okviru TNP.

T. Banovec je v svojem prispevku, objavljenem v 3. številki Planinskega vestnika

na strani 107, zapisal: »Najprej naj bi o tem razmislili pravniki, ki sedaj zadevo preučujejo za TNP«.

Pravniki, člani Zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, so o tem že razmislili in izdelali mnenje, ki je datirano s 14. 2. 1989. Zdi se nam prav, da mnenje sporočimo slovenski planinski javnosti in na tak način končamo vsaj eno od razmišljanj v zvezi z vstopnino v TNP.

Zakonodajno-pravna komisija je pri obravnavi navedene problematike izhajala iz nalog, ki jih ima na področju sistemske ureditve določene pravne problematike (glej 182. člen poslovnika Skupščine SR Slovenije). V nadaljevanju navajamo dobesedno stališče komisije.

»Komisija je v razpravi menila, da splošni prispevek v obliki vstopnine ali v drugi obliki za vstop in gibanje po (celotnem) Triglavskem narodnem parku ne bi bil sprejemljiv. Razlogi za to so večplastni. Po eni strani bi tak prispevek ali vstopnina, ki bi bila pogoj za vstop v Triglavski narodni park, dejansko pomenila omejitev pravice do gibanja na ozemlju Triglavskega narodnega parka in s tem na pomembnem delu ozemlja naše republike. Naša zakonodaja pa po mnenju komisije izhaja iz načela prostega dostopa do naravnih dobrin. Splošni prispevek v taki ali drugi obliki pa bi po mnenju komisije nasprotoval tudi načelu, da naj bo le-ta nadomestilo za nekaj, kar se obiskovalcu konkretno nudi. Komisija ni imela pomislekov glede uvajanja prispevkov — vstopnine v tistih primerih, ko varstvena organizacija ali kak drug organiziran subjekt s svojim delom ali vlaganjem ali naravovarstvenim delovanjem zagotavlja v parku ugodnosti ali posebne načine omogočanja dostopa ali zavarovanja ogleda naravnih vrednot v parku. V primeru Triglavskega narodnega parka bi zato tak prispevek lahko predstavljal nadomestilo npr. za uporabo določene poti v okviru Triglavskega narodnega parka, ki jo je potrebno posebej vzdrževati ali pa na primer za uporabo parkirišč oziroma podobnih objektov, ki se jih lahko poslužijo obiskovalci Triglavskega narodnega parka in ki so prav tako potrebni določenih vlaganj oziroma vzdrževanja.

Rešitve problemov, na katere opozarja Triglavski narodni park, je torej potrebno iskati v teh okvirih, po potrebi pa je — glede na pomen, ki ga ima Triglavski narodni park za slovensko naravno in kulturno dediščino — potrebno pritegniti k reševanju zagotavljanja sredstev širšo družbeno skupnost.«

mag. Aleksander Čičerov

Iz tega prispevka spoznavamo, da še vedno velja pregovor »Kjer je dim, je tudi ogenj.« Posuti sem se že hotel s pepe-